రాజకీయ "ప్రాతినిధ్య" వేదికపై కానరాని దివ్యాంగులు..?

- దివ్యాంగుల "రాజకీయ" ప్రాతినిధ్యంపై సమగ్ర చర్చ
- దివ్యాంగులు రాజకీయ ప్రతినిధులుగా ఎదగాలి
- ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాస్ రావుతో తీన్మార్ ప్రతినిధి ముఖా ముఖి

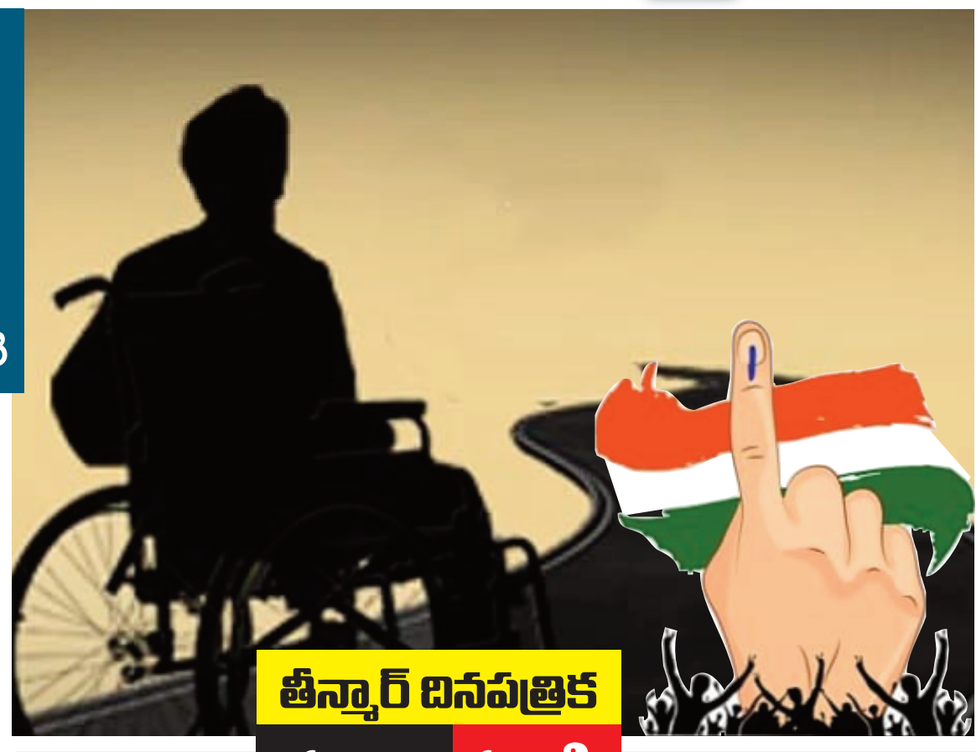

ఎం. రమేష్ , తీన్మార్ ప్రతినిధి

ప్రొఫెసర్ శ్రీనివాస్ రావు

పరిచయం:

ఎం. రమేష్: నమస్కారం సార్! తీన్మార్ దినపత్రిక తరఫున మీకు స్వాగతం. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యంపై సమగ్ర చర్చకు ఈరోజు మీ సమయాన్ని కోరాం. ఇది చాలా ముఖ్యమైన విషయం. దివ్యాంగులు రాజకీయ ప్రతినిధులుగా ఎదగడానికి ఉన్న అవకాశాలు, ఎదురవుతున్న సవాళ్లు, అలాగే ఇతర రాష్ట్రాల్లో అమలులో ఉన్న రిజర్వేషన్ల వివరాలపై అవగాహన కల్పించడం ఈ ముఖాముఖి ప్రధాన లక్ష్యం.

ప్రొ. శ్రీనివాస్‌రావు: నమస్కారం రమేష్ గారు. తప్పకుండా, ఈ అంశంపై చర్చించడం చాలా అవసరం.

ఎం. రమేష్: సామాజిక స్థాయిలో దివ్యాంగులకు ఎదురవుతున్న ప్రధాన సమస్యలు ఏమిటి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దివ్యాంగులు సమాజంలో బాధ్యత గా కాకుండా, ఒక అవకాశంగా గుర్తించబడాలి. ప్రస్తుతం వారికి అవమానం, పక్షపాతత్వం, భౌగోళిక అడ్డంకులు (పోలింగ్ కేంద్రాలు, ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లో సౌకర్యాల లోపం), విద్యా వ్యవస్థలో లోపాలు ఇవన్నీ వారి స్వావలంబనను నిరోధిస్తున్నాయి. సమాజంలో వారి పట్ల ఉన్న పాత అభిప్రాయాలు మారాలి. వారికి తగిన మద్దతు, సదుపాయాలు కల్పించినప్పుడే వారు స్వతంత్రంగా జీవించగలరు, సమాజానికి వారి వంతు సేవ చేయగలరు.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యానికి వ్యతిరేకతలు ఎందుకు ఎదురవుతున్నాయి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దివ్యాంగుల ప్రతినిధుల సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉంది. చట్టసభల్లో, పాలనాపరమైన నిర్ణయాల్లో వారి భాగస్వామ్యం లేకుంటే, వారి సాధారణ సమస్యలు ఎప్పటికీ పరిష్కారం కావు. పార్లమెంటు, అసెంబ్లీ, స్థానిక సంస్థలు ఇవన్నీ దివ్యాంగుల అవసరాలను అర్థం చేసుకొని, వారి సమస్యలను పరిష్కరించడానికి సమన్వయంతో పనిచేయాల్సిన అవసరం ఉంది. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో వారికి సరైన ప్రాతినిధ్యం లేకపోవడం వల్లనే వారి సమస్యలు పట్టించుకోవడం లేదు.

ఎం. రమేష్: మరి దీనిపై పరిష్కారం ఎలా ఉండాలి? మీరు కొన్ని సూచనలు చేయగలరా?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: తప్పకుండా. దీనికి సమగ్రమైన విధానం అవసరం.

ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు: రాజకీయాల్లో, ముఖ్యంగా స్థానిక సంస్థల ఎన్నికల్లో, అవసరమైతే అసెంబ్లీ, పార్లమెంట్ స్థాయిలో కూడా ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు కల్పించాలి.

సమగ్ర డేటా: దివ్యాంగుల ఓటర్ల సంఖ్య, వారి రాజకీయ ప్రాతినిధ్యంపై సమగ్ర డేటా అందుబాటులో ఉండాలి. దీని ఆధారంగానే అభివృద్ధి నిధులు, కార్యక్రమాలు రూపొందించాలి.

అంతర్గత శిక్షణ: ప్రభుత్వ ఉద్యోగులకు, రాజకీయ నాయకులకు దివ్యాంగుల పట్ల అవగాహన పెంపొందించడానికి నిరంతర శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలి.

ప్రత్యక్ష విభాగాలు: స్థానిక, రాష్ట్ర స్థాయిలో దివ్యాంగుల సంక్షేమం, రాజకీయ భాగస్వామ్యం కోసం ప్రత్యేక విభాగాలు ఏర్పాటు చేసి, వాటికి బాధ్యతలు అప్పగించాలి.

ఎన్.జి.ఓ.లు, ప్రభుత్వ భాగస్వామ్యం: స్వచ్ఛంద సంస్థలు (NGOలు) మరియు ప్రభుత్వాల మధ్య భాగస్వామ్యం ద్వారా దివ్యాంగుల హక్కుల అమలును వేగవంతం చేయాలి.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగుల హక్కుల పరిరక్షణ మరియు రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం కోసం పనిచేస్తున్న సంస్థలు, NGOల పాత్ర ఎంతవరకు ఉంది? ప్రభుత్వం వారితో కలిసి పనిచేయడానికి ఉన్న అవకాశాలు ఏమిటి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దివ్యాంగుల హక్కుల పరిరక్షణ, రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం కోసం పనిచేస్తున్న సంస్థలు, NGOలు కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నాయని నేను అనుకోవడం లేదు. అలా అని అన్ని సంఘాలను విమర్శించను. ఎందుకంటే కొన్ని సంస్థలు, NGOలు వారి స్వార్థానికే దివ్యాంగుల పేరును వాడుకొని పబ్బం గడుపుతున్నాయి. దుప్పట్లు, పండ్లు, వీల్ చైర్లు పంచడం వల్ల వారికి అభివృద్ధి ఎలా పొందుతారు. ప్రధానమైన సమస్యలపై, అసలైన అభివృద్ధి అవకాశాలపై ఈ సంస్థలు, సంఘాలు ప్రశ్నించడం, పోరాడడం లేదు. ఇలా గనుక పని చేస్తే.. హక్కు పరిరక్షణ, రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం సాధ్యపడుతుంది.

దివ్యాంగుల ప్రస్తుత రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం మరియు సవాళ్లు:

ఎం. రమేష్: సార్, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో దివ్యాంగుల జనాభా గణనీయంగా ఉన్నప్పటికీ, స్థానిక సంస్థల నుండి రాష్ట్ర స్థాయి వరకు వారి రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం చాలా తక్కువగా ఉంది. దీనికి ప్రధాన కారణాలు ఏమని భావిస్తున్నారు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: అవును, ఇది నిజంగా ఆందోళన కలిగించే విషయం. దీనికి ప్రధాన కారణాలు ఆర్థిక, సామాజిక మరియు భౌతిక అడ్డంకులు. రాజకీయాల్లోకి రావడానికి అవసరమైన ఆర్థిక వనరులు దివ్యాంగులకు పెద్ద సమస్య. ప్రచారం, సమావేశాలకు హాజరుకావడానికి రవాణా ఖర్చులు వారికి భారంగా మారతాయి. సామాజికంగా, దివ్యాంగుల సామర్థ్యాలపై సమాజంలో లోతైన అపోహలు, వివక్ష ఉన్నాయి. చాలా మంది దివ్యాంగులను నాయకులుగా చూడటానికి, ఆహ్వానించడానికి సిద్ధంగా ఉండరు. భౌతిక అడ్డంకులు కూడా ఒక ముఖ్యమైన సవాలు. ఎన్నికల కార్యాలయాలు, సమావేశ మందిరాలు, ప్రచార వేదికలు వారికి అందుబాటులో ఉండకపోవడం వారి భాగస్వామ్యాన్ని తగ్గిస్తుంది.

ఎం. రమేష్: మరి, ఈ సవాళ్లను అధిగమించడానికి ఎలాంటి మద్దతు అవసరం అని మీరు సూచిస్తారు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ఈ సవాళ్లను అధిగమించడానికి బహుముఖ విధానం అవసరం. ఆర్థిక సహాయం, సామాజిక అవగాహన కార్యక్రమాలు, మరియు అన్ని భౌతిక ప్రదేశాలలో అందుబాటులో ఉండే మౌలిక సదుపాయాల కల్పన చాలా ముఖ్యం. ప్రభుత్వాలు ఆర్థికంగా అండగా నిలవాలి, సమాజంలో మార్పు తీసుకురావడానికి విస్తృత అవగాహన ప్రచారాలు నిర్వహించాలి. అలాగే రాష్ట్రంలోని అన్ని రాజకీయ పార్టీలు కూడా వారి విభాగాల్లో దివ్యాంగులకు ప్రత్యేక విభాగాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి. తద్వారా వారి సమస్యలకు, సవాళ్లకు, అభివృద్ధికి ఓ మార్గాన్ని సృష్టించినబడినట్లు అవుతుంది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిర్ణయాలు మరియు లోపాలు:

ఎం. రమేష్: తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దివ్యాంగుల సంక్షేమం కోసం అనేక పథకాలు ప్రవేశపెట్టింది. అయితే, వారి రాజకీయ భాగస్వామ్యాన్ని పెంపొందించడానికి ప్రభుత్వం తీసుకున్న నిర్దిష్ట నిర్ణయాలు ఏమైనా ఉన్నాయా?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ప్రభుత్వం సంక్షేమ పథకాలపై దృష్టి సారించింది కానీ, వారి రాజకీయ భాగస్వామ్యాన్ని పెంపొందించడానికి నిర్దిష్ట నిర్ణయాలు తీసుకున్నట్లు స్పష్టమైన సూచనలు లేవు. ఈ నేపథ్యంలో ప్రభుత్వాలు గానీ.. రాజకీయ పార్టీలకు గానీ దివ్యాంగులను ఓటు బ్యాంకుగా చూస్తూ.. (చట్ట సభల్లో) నిర్ణయాలు తీసుకోవడంలో భాగస్వామ్యం కల్పించకపోవడం వల్ల వారి అభివృద్ధికి.. వారి సమస్యల పరిష్కారానికి సరైన వేదిక లేకుండా ఉంది. ఇది ఒక ప్రధాన లోపంగా చెప్పవచ్చు.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం విషయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విధానాల్లో మీరు గమనించిన ప్రధాన లోపాలు ఏమిటి? వీటిని సరిదిద్దడానికి ఎలాంటి మార్పులు అవసరం?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ప్రధాన లోపం ఏమిటంటే, దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం పట్ల స్పష్టమైన విధానాలు లేవు. వారికి ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు కల్పించకపోవడం, రాజకీయాల్లోకి వచ్చే వారికి మద్దతు ఇవ్వకపోవడం వంటివి లోపాలు. వీటిని సరిదిద్దడానికి చట్టపరమైన సంస్కరణలు, నిర్దిష్ట రిజర్వేషన్లు, మరియు అవగాహన కార్యక్రమాలు అవసరం.

అవసరమైన సంస్కరణలు మరియు నిర్ణయాలు:

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగులు రాజకీయాల్లో మరింత చురుకుగా పాల్గొనడానికి, నిర్ణయాలు తీసుకునే స్థాయికి చేరుకోవడానికి ఎలాంటి సంస్కరణలు అవసరం? ఉదాహరణకు రాజకీయ పార్టీలలో అంతర్గత రిజర్వేషన్లు, శిక్షణ కార్యక్రమాలు.

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాజకీయ పార్టీలలో అంతర్గత రిజర్వేషన్లు కల్పించడం చాలా అవసరం. నాయకత్వ శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, రాజకీయ ప్రక్రియలపై అవగాహన కల్పించడం వంటి సంస్కరణలు కూడా తప్పనిసరి. ఇది వారికి నైపుణ్యాలను పెంపొందించడానికి సహాయపడుతుంది.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగులు రాజకీయ ప్రతినిధులుగా ఎదగాలి అన్నప్పుడు ఎన్నికల్లో పోటీ చేయడం సాధ్యం అవుతుందా? అలాగే వారికి ఏ విధమైన ప్రతినిధులుగా పదవులు లభించాలని మీరు అభిప్రాయపడుతున్నారు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ఈ ప్రశ్న చాలా ముఖ్యమైనది. వాస్తవానికి దివ్యాంగులు ఆర్థికంగా, సామాజికంగా, రాజకీయ అండదండల పరంగా వెనుకబడి ఉన్నారు. సమాజంలో వారిపట్ల సానుభూతి మాత్రమే ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో ఎన్నికల్లో పోటీ చేసి గెలిచే అవకాశాలు చాలా తక్కువగా ఉండవచ్చు. ఐతే దీన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ప్రభుత్వాలే ప్రత్యేక కోటాలో అనగా నామినేటెడ్ పదవుల్లో అవకాశం కల్పించడం ద్వారా వారికి రాజకీయ భాగస్వామ్యం దక్కుతుంది.

ఎం. రమేష్: పార్టీలు దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేక బృందాలు, శిక్షణ, మార్గదర్శకత్వం వంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టడం ఎంతవరకు సాధ్యమవుతుంది?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ఇది ఖచ్చితంగా సాధ్యమే. కానీ ఇచ్చిన హామీలను నెరవేర్చే నిజమైన సంకల్పం ఉండాలి. పార్టీలు తమ యూత్ సెల్‌లలో, పబ్లిక్ పాలసీ వర్క్‌షాప్‌లలో దివ్యాంగులను భాగస్వాములను చేయాలి. దివ్యాంగుల కమిటీలు ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా వారి సమస్యలను ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోవచ్చు. ప్రత్యక్షంగా ప్రజలతో మమేకమవడం ద్వారా పార్టీలు ప్రజల విశ్వసనీయత పొందగలవు. ఇది కేవలం ఎన్నికల తంతు కాకుండా, ఒక నిరంతర ప్రక్రియగా మారాలి.

ఎం. రమేష్: ప్రొఫెసర్ గారూ, దివ్యాంగులు ప్రజా ప్రతినిధులుగా ఎదిగిన కొన్ని ప్రేరణాత్మక ఉదాహరణలు చెప్పగలరా? మన యువత, ముఖ్యంగా దివ్యాంగులైన విద్యార్థులు రాజకీయాల్లోకి రావడానికి ఇవి ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి.?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: తప్పకుండా. అలాంటి ఉదాహరణలు స్ఫూర్తినిస్తాయి.

సాధన్ గుప్తా - భారతదేశపు మొట్టమొదటి అంధ పార్లమెంటేరియన్. ఆయన న్యాయవాదిగా, ఆ తర్వాత పార్లమెంటేరియన్‌గా దేశానికి సేవలందించారు.

మినాతి బరిక్ - ఒడిశాలో వీల్‌చైర్‌పై ఎన్నికైన తొలి మహిళా సర్పంచ్. స్థానిక స్థాయిలో ఆమె నాయకత్వం ఎంతో మందికి ఆదర్శప్రాయం.

జైపాల్ రెడ్డి - మన తెలంగాణ నుంచే, పాలియో బాధితుడైనప్పటికీ విద్యార్థి నాయకుడిగా ప్రారంభించి కేంద్ర మంత్రిగా సేవలందించారు.

తెలంగాణలో కూడా Youth for Democracy, Student Parliament వంటి వేదికల ద్వారా యువత రాజకీయాల్లోకి వస్తున్నారు. వారి విజయం వెనుక సరైన శిక్షణ, కుటుంబ మద్దతు, ప్రజల విశ్వాసం కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

రిజర్వేషన్లు మరియు ఇతర రాష్ట్రాల్లో అమలు:

ఎం. రమేష్: భారతదేశంలోని కొన్ని రాష్ట్రాల్లో స్థానిక సంస్థల ఎన్నికలలో దివ్యాంగులకు రిజర్వేషన్లు కల్పించిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. అటువంటి రాష్ట్రాల నుండి ఏవైనా ఉదాహరణలు ఇవ్వగలరా? ఆయా రాష్ట్రాల్లో రిజర్వేషన్లు ఎలా అమలవుతున్నాయి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: అవును, ఒడిశా, మహారాష్ట్ర, మధ్యప్రదేశ్ వంటి కొన్ని రాష్ట్రాలు స్థానిక సంస్థల ఎన్నికలలో దివ్యాంగులకు రిజర్వేషన్లు కల్పించాయి. ఈ రాష్ట్రాల్లో రిజర్వేషన్లు వివిధ శాతం మరియు కేటాయింపు పద్ధతుల్లో అమలవుతున్నాయి.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగుల కోసం రిజర్వేషన్ల శాతం, కేటాయింపు పద్ధతులు ఎలా ఉన్నాయి? ఈ రిజర్వేషన్ల ద్వారా దివ్యాంగులు రాజకీయంగా ఎంతవరకు ప్రయోజనం పొందారు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: నిర్దిష్ట శాతం మరియు కేటాయింపు పద్ధతులు రాష్ట్రాల బట్టి మారతాయి. ఈ రిజర్వేషన్ల ద్వారా దివ్యాంగులు స్థానిక స్థాయిలో రాజకీయంగా ప్రాతినిధ్యం వహించడానికి, తమ సమస్యలను ప్రస్తావించడానికి కొంతవరకు ప్రయోజనం పొందారు.

ఎం. రమేష్: తెలంగాణ రాష్ట్రంలో కూడా స్థానిక సంస్థలు, శాసనసభ ఎన్నికలలో దివ్యాంగులకు ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు కల్పించాల్సిన అవసరం ఉందని మీరు భావిస్తున్నారా? ఒకవేళ అవునైతే, దానిని ఎలా అమలు చేయాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: ఖచ్చితంగా. తెలంగాణలో కూడా స్థానిక సంస్థలు, శాసనసభ ఎన్నికలలో దివ్యాంగులకు ప్రత్యేక రిజర్వేషన్లు కల్పించాల్సిన అవసరం ఉంది. దీనిని అమలు చేయడానికి చట్టపరమైన సంస్కరణలు తీసుకురావాలి, దివ్యాంగుల జనాభా నిష్పత్తికి అనుగుణంగా రిజర్వేషన్లు కేటాయించాలి, మరియు ఈ ప్రక్రియను పారదర్శకంగా అమలు చేయాలి.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగులు చిన్నతనం నుండే రాజకీయాలపై ఆసక్తి పెంచుకోవడానికి, నాయకత్వ లక్షణాలను అలవరుచుకోవడానికి విద్యా వ్యవస్థ ఎలాంటి పాత్ర పోషించాలి? పాఠశాల మరియు కళాశాల స్థాయిల్లో ఎలాంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: విద్యా వ్యవస్థ కీలక పాత్ర పోషించాలి. పాఠశాల, కళాశాల స్థాయిల్లో నాయకత్వ శిక్షణ కార్యక్రమాలు, రాజకీయ ప్రాముఖ్యతపై అవగాహన సదస్సులు నిర్వహించాలి. పాఠ్యప్రణాళికలో దివ్యాంగుల హక్కులు, రాజకీయ భాగస్వామ్యం వంటి అంశాలను చేర్చడం ద్వారా చిన్నతనం నుండే వారిలో ఆసక్తిని పెంపొందించవచ్చు.

ఎం. రమేష్: సమాజంలో దివ్యాంగుల సామర్థ్యాలపై, రాజకీయాల్లో వారి పాత్రపై ఉన్న అపోహలు, మూఢనమ్మకాలు తొలగించడానికి ఎలాంటి అవగాహన కార్యక్రమాలు అవసరం? మీడియా పాత్ర ఇందులో ఎంత కీలకం?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దివ్యాంగుల సామర్థ్యాలపై, రాజకీయాల్లో వారి పాత్రపై ఉన్న అపోహలను తొలగించడానికి విస్తృత అవగాహన కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. మీడియా ఇందులో కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది. దివ్యాంగుల సానుకూల విజయ గాథలను ప్రచురించడం, వారి నాయకత్వ లక్షణాలను హైలైట్ చేయడం ద్వారా సమాజంలో మార్పు తీసుకురావచ్చు.

రాజకీయ పార్టీల పాత్ర మరియు అంతర్గత మార్పులు:

ఎం. రమేష్: రాష్ట్రంలోని ప్రధాన రాజకీయ పార్టీలు దివ్యాంగులకు తమ పార్టీల్లో పదవులు, బాధ్యతలు కల్పించడంలో ఎంతవరకు చిత్తశుద్ధి చూపుతున్నాయి? కేవలం ఎన్నికల సమయంలోనే దివ్యాంగులను గుర్తు చేసుకుంటున్నారనే విమర్శలపై మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దురదృష్టవశాత్తు, చాలా రాజకీయ పార్టీలు దివ్యాంగులకు పదవులు, బాధ్యతలు కల్పించడంలో చిత్తశుద్ధి లోపించిందని చెప్పాలి. కేవలం ఎన్నికల సమయంలోనే దివ్యాంగులను గుర్తు చేసుకుంటున్నారనే విమర్శలు నిజమే. పార్టీలు దివ్యాంగులను ఓటు బ్యాంకుగా మాత్రమే చూస్తున్నాయనే భావన ఉంది.

ఎం. రమేష్: రాజకీయ పార్టీలు తమ ప్రణాళికలలో (Manifestos) దివ్యాంగుల సమస్యలు, వారి రాజకీయ సాధికారతకు సంబంధించిన అంశాలను ఎంతవరకు పొందుపరుస్తున్నాయి? దీనిపై మీరు ఎలాంటి మార్పులు ఆశిస్తున్నారు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాజకీయ పార్టీలు తమ మేనిఫెస్టోలలో దివ్యాంగుల సమస్యలను అంతగా పొందుపరచడం లేదు. వారి రాజకీయ సాధికారతకు సంబంధించిన అంశాలను మరింత ప్రాధాన్యతతో చేర్చాలి. దివ్యాంగుల సమగ్ర అభివృద్ధికి సంబంధించిన స్పష్టమైన హామీలు, పథకాలు మేనిఫెస్టోలలో ఉండాలి.

ఎం. రమేష్: రాజకీయ పార్టీలు దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేక విభాగాలు ఏర్పాటు చేయడం, వారికి శిక్షణ, మార్గదర్శకత్వం అందించడం వంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టడం ఎంతవరకు సాధ్యం? ఇది వారి రాజకీయ ఎదుగుదలకు ఎలా దోహదపడుతుంది?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాజకీయ పార్టీలు దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేక విభాగాలు ఏర్పాటు చేయడం, వారికి శిక్షణ, మార్గదర్శకత్వం అందించడం సాధ్యమే మరియు చాలా అవసరం. ఇది దివ్యాంగుల రాజకీయ ఎదుగుదలకు ఎంతగానో దోహదపడుతుంది. వారికి ఆత్మవిశ్వాసం కల్పిస్తుంది, నాయకత్వ నైపుణ్యాలను మెరుగుపరుస్తుంది మరియు రాజకీయ ప్రక్రియలో చురుకుగా పాల్గొనడానికి సహాయపడుతుంది.

చట్టబద్ధమైన మరియు రాజ్యాంగపరమైన అంశాలు:

ఎం. రమేష్: భారత రాజ్యాంగం, దివ్యాంగుల హక్కుల చట్టం (Rights of Persons with Disabilities Act, 2016) దివ్యాంగుల రాజకీయ భాగస్వామ్యంపై ఎలాంటి నిబంధనలను కలిగి ఉన్నాయి? ఈ చట్టాలను మరింత పటిష్టంగా అమలు చేయడానికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోవాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: భారత రాజ్యాంగం ప్రత్యక్షంగా దివ్యాంగుల రాజకీయ భాగస్వామ్యంపై నిర్దిష్ట నిబంధనలను కలిగి ఉండనప్పటికీ, సమానత్వం, వివక్ష లేకపోవడం వంటి ప్రాథమిక హక్కులను అందిస్తుంది. దివ్యాంగుల హక్కుల చట్టం (Rights of Persons with Disabilities Act, 2016) దివ్యాంగుల హక్కులను పరిరక్షించడానికి అనేక నిబంధనలను కలిగి ఉంది. ఈ చట్టాలను మరింత పటిష్టంగా అమలు చేయడానికి దివ్యాంగులకు రాజకీయ విద్యను అందించడం, ఎన్నికల ప్రక్రియను వారికి అందుబాటులోకి తీసుకురావడం వంటివి చేయాలి.

ఎం. రమేష్: రాష్ట్రంలో దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేకంగా ఒక హక్కుల కమిషన్ లేదా పర్యవేక్షక సంస్థ అవసరం అని మీరు భావిస్తున్నారా? అది వారికి రాజకీయంగా ఎదురయ్యే అడ్డంకులను పరిష్కరించడంలో ఎలా సహాయపడుతుంది?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: అవును, రాష్ట్రంలో దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేకంగా ఒక హక్కుల కమిషన్ లేదా పర్యవేక్షక సంస్థ అవసరం. ఇది వారికి రాజకీయంగా ఎదురయ్యే అడ్డంకులను పరిష్కరించడంలో, వారి హక్కులను పరిరక్షించడంలో, మరియు ప్రభుత్వ విధానాలపై పర్యవేక్షణ చేయడంలో సహాయపడుతుంది.

వ్యక్తిగత అనుభవాలు (ఉదాహరణలు):

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగులైన ఏ నాయకులైనా, ప్రజా ప్రతినిధులైనా తెలంగాణలో లేదా ఇతర ప్రాంతాలలో విజయవంతంగా పనిచేసి, ఇతరులకు స్ఫూర్తిగా నిలిచిన ఉదాహరణలు ఏమైనా ఉన్నాయా? వారి విజయానికి కారణాలు ఏమిటి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: నిర్దిష్ట ఉదాహరణలు లేవు. కానీ, దేశవ్యాప్తంగా కొంతమంది దివ్యాంగులైన నాయకులు తమ పట్టుదల, ప్రజలతో మమేకం కావడం, తమ సమస్యలను సమర్థవంతంగా వినిపించడం ద్వారా విజయం సాధించారు.

ఎం. రమేష్: రాజకీయాల్లోకి రావాలనుకుంటున్న దివ్యాంగులకు మీరు ఇచ్చే ప్రధాన సూచనలు, సలహాలు ఏమిటి? వారు ఎలాంటి అంశాలపై దృష్టి సారించాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాజకీయాల్లోకి రావాలనుకుంటున్న దివ్యాంగులు తమ హక్కులు, చట్టాలు, మరియు రాజకీయ ప్రక్రియపై పూర్తి అవగాహన పెంచుకోవాలి. స్థానిక సమస్యలపై దృష్టి సారించడం, సమాజంలో మార్పు తీసుకురావడానికి కృషి చేయడం, మరియు తమ సమస్యలను సమర్థవంతంగా వినిపించడం వంటి అంశాలపై దృష్టి సారించాలి. ఆత్మవిశ్వాసం, పట్టుదల చాలా ముఖ్యం.

భవిష్యత్ ఆశలు మరియు కార్యాచరణ:

ఎం. రమేష్: రాబోయే 5-10 సంవత్సరాలలో తెలంగాణ రాజకీయాల్లో దివ్యాంగుల ప్రాతినిధ్యం ఎలా ఉండాలని మీరు ఆశిస్తున్నారు? ఈ లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడానికి తక్షణమే చేపట్టాల్సిన కార్యాచరణ ప్రణాళికలు ఏమిటి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాబోయే 5-10 సంవత్సరాలలో తెలంగాణ రాజకీయాల్లో దివ్యాంగుల ప్రాతినిధ్యం గణనీయంగా పెరగాలని ఆశిస్తున్నాను. స్థానిక సంస్థలు, శాసనసభల్లో వారికి తగిన రిజర్వేషన్లు కల్పించడం, రాజకీయ పార్టీలు వారికి అవకాశాలు కల్పించడం, మరియు విస్తృత అవగాహన కార్యక్రమాలు చేపట్టడం వంటి కార్యాచరణ ప్రణాళికలు అవసరం.

ఎం. రమేష్: స్థానిక మరియు జాతీయ మీడియా దివ్యాంగుల రాజకీయ ఆకాంక్షలను, వారి సమస్యలను ఎంతవరకు కవర్ చేస్తోంది? మీడియాలో వారి సానుకూల ప్రాతినిధ్యం (positive representation) పెంచడానికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోవాలి? మీడియా దివ్యాంగులను బాధితులుగా కాకుండా, సామర్థ్యం ఉన్న నాయకులుగా చిత్రించడానికి ఎలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: స్థానిక మరియు జాతీయ మీడియా దివ్యాంగుల రాజకీయ ఆకాంక్షలను, వారి సమస్యలను అంతగా కవర్ చేయడం లేదని చెప్పాలి. మీడియాలో వారి సానుకూల ప్రాతినిధ్యాన్ని పెంచడానికి దివ్యాంగుల విజయాలను ప్రచారం చేయాలి, వారి నాయకత్వ లక్షణాలను హైలైట్ చేయాలి. బాధితులుగా కాకుండా, సామర్థ్యం ఉన్న నాయకులుగా వారిని చిత్రించడానికి పాత్రికేయులకు ప్రత్యేక శిక్షణ అవసరం.

అంతర్జాతీయ ఉత్తమ పద్ధతులు మరియు స్ఫూర్తి:

ఎం. రమేష్: అంతర్జాతీయంగా దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం కోసం ఏవైనా విజయవంతమైన నమూనాలు (successful models) ఉన్నాయా? ఉదాహరణకు విదేశీ పార్లమెంట్‌లలో దివ్యాంగుల ప్రత్యేక కోటాలు, వారి కోసం కేటాయించిన సీట్లు. ఆ నమూనాల నుండి తెలంగాణ ఏం నేర్చుకోవచ్చు?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: అంతర్జాతీయంగా దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం కోసం కొన్ని విజయవంతమైన నమూనాలు ఉన్నాయి. కొన్ని విదేశీ పార్లమెంట్‌లలో దివ్యాంగుల కోసం ప్రత్యేక కోటాలు, సీట్లు కేటాయిస్తున్నారు. ఈ నమూనాల నుండి తెలంగాణ దివ్యాంగులకు రిజర్వేషన్లు కల్పించడం, రాజకీయాల్లో వారికి ప్రత్యేక శిక్షణ అందించడం వంటివి నేర్చుకోవచ్చు.

ఎం. రమేష్: యునైటెడ్ నేషన్స్ కన్వెన్షన్ ఆన్ ది రైట్స్ ఆఫ్ పర్సన్స్ విత్ డిసేబిలిటీస్ (UNCRPD) వంటి అంతర్జాతీయ ఒప్పందాలు దివ్యాంగుల రాజకీయ భాగస్వామ్యంపై ఎలాంటి సిఫార్సులు చేస్తున్నాయి? భారతదేశం వాటిని ఎంతవరకు పాటిస్తోంది?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: యునైటెడ్ నేషన్స్ కన్వెన్షన్ ఆన్ ది రైట్స్ ఆఫ్ పర్సన్స్ విత్ డిసేబిలిటీస్ (UNCRPD) దివ్యాంగుల రాజకీయ భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించడానికి స్పష్టమైన సిఫార్సులు చేస్తుంది. భారతదేశం ఈ ఒప్పందంలో భాగమైనప్పటికీ, అమలులో ఇంకా చాలా దూరం ప్రయాణించాల్సి ఉంది.

ఆర్థిక స్వయం సమృద్ధి మరియు రాజకీయ ప్రవేశం:

ఎం. రమేష్: రాజకీయాల్లోకి రావాలనుకునే దివ్యాంగులకు ఆర్థిక అండదండలు ఎలా కల్పించాలి? వారి కోసం ప్రత్యేక నిధులు, గ్రాంట్లు లేదా తక్కువ వడ్డీ రుణాలు అందించే వ్యవస్థ అవసరమా?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: రాజకీయాల్లోకి రావాలనుకునే దివ్యాంగులకు ఆర్థిక అండదండలు కల్పించడం చాలా అవసరం. వారి కోసం ప్రత్యేక నిధులు, గ్రాంట్లు, లేదా తక్కువ వడ్డీ రుణాలు అందించే వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలి.

ఎం. రమేష్: దివ్యాంగులు ఆర్థికంగా స్వయం సమృద్ధి సాధించడం వారి రాజకీయ ఎదుగుదలకు ఎలా దోహదపడుతుంది? ప్రభుత్వం ఈ విషయంలో ఎలాంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: దివ్యాంగులు ఆర్థికంగా స్వయం సమృద్ధి సాధించడం వారి రాజకీయ ఎదుగుదలకు ఎంతగానో దోహదపడుతుంది. ఆర్థిక స్థిరత్వం వారికి రాజకీయాల్లో చురుకుగా పాల్గొనే ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ఇస్తుంది. ప్రభుత్వం దివ్యాంగులకు ఉపాధి అవకాశాలను కల్పించడం, నైపుణ్య శిక్షణ ఇవ్వడం, మరియు స్వయం ఉపాధి పథకాలను ప్రోత్సహించడం వంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి.

ఎం. రమేష్: తెలంగాణ రాష్ట్రంలో వివిధ రకాల దివ్యాంగుల సంఘాలు, సంస్థలు ఉన్నాయి. ఇవి సమన్వయంతో పని చేస్తూ, దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం కోసం ప్రభుత్వాలపై ఒత్తిడి తేవడానికి ఎలాంటి వ్యూహాలను అనుసరించాలి?

ప్రొ. శ్రీనివాస్ రావు: తెలంగాణలోని దివ్యాంగుల సంఘాలు, సంస్థలు సమన్వయంతో పనిచేయడం ద్వారా దివ్యాంగుల రాజకీయ ప్రాతిన